

De Bank: NBV en RBV Haarlem

(Door: Nico van der Lee; uit: Perfinpost nr. 136, mei 2021)

De Nationale BankVereeniging N.V. (NBV) is in 1919 opgericht als dochtermaatschappij van de Rotterdamsche Bank Vereeniging. De RBV zelf was in 1911 ontstaan door een fusie van twee Rotterdamsche banken: de Rotterdamsche Bank en de Disconto- en Administratie Bank. Omstreeks 1916 exploiteerde de RBV een bank in Rotterdam en in Amsterdam en een "bijbank:" in Den Haag. Elk van die drie vestigingen had één of meer bijkantoren: Rotterdam in Delftshaven Schiedam en Vlaardingen, Den Haag in Rijswijk en Scheveningen en Amsterdam in Zaandam.

In 1916 werd besloten de activiteiten uit te breiden tot wat het 'provinciaal bankiers- en kassiersbedrijf' werd genoemd. Besloten werd dat voorlopig niet op eigen naam te doen, maar daarvoor de NBV op te richten. Die maatschappij werd statutair gevestigd in Utrecht, waar het administratieve centrum kwam, maar de leiding berustte bij het bestuur van de RBV.

De NBV opende her en der vestigingen in de provincie d.w.z. buiten Rotterdam, Amsterdam en Den Haag en directe omgeving. Die vestigingen werden onderscheiden in kantoren en correspondentschappen.

De 'kantoren' hadden een eigen directie met één of meer directeuren en procuratiehouders, terwijl de 'correspondentschappen' geen eigen staf hadden en vanuit de kantoren werden bestuurd. Ook hielden tal van kantoren zitdagen in plaatsen in hun omgeving, maar die zitdagen laat ik buiten beschouwing omdat ze m.i. voor de perfins niet van belang zijn.

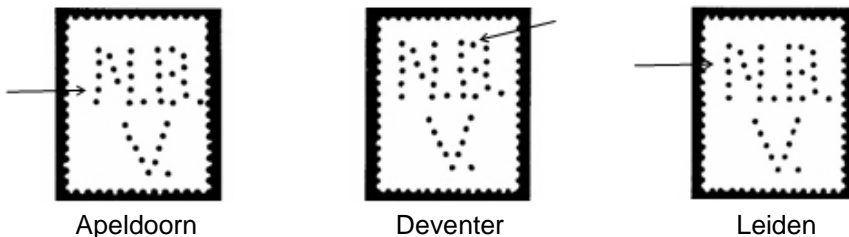
De perforator

Afb. 1: de NBV-perforator

In 1922 hebben alle "kantoren" een perfinapparaat van het type 13.12.9. gekregen. De stempels van die apparaten zijn kennelijk met de hand gemaakt. Ze zijn allemaal verschillend zodat elk kantoor een perfin had met eigen kenmerken. De verschillen zijn vaak klein maar soms ook springen ze direct in het oog. Voorbeeld van dit laatste zijn de hieronder weergegeven perfins van

Apeldoorn, Deventer en Leiden, waarin telkens een opvallend geplaatst punt is aangewezen.

Afb. 2: opvallende afwijkingen in drie NBV-perfins

Na 1922 zijn geen nieuwe perfinapparaten van dit type meer verstrekt. De 2 NBV-kantoren die daarna nog zijn geopend (Nijkerk. en Zaandam) hebben andere NBV-perfins. Daarna was het met de NBV gedaan. In 1929 was kennelijk voldoende gebleken dat het experiment geslaagd was en kon de RBV op eigen naam worden voortgezet. De NBV staakte haar werkzaamheden en de zaken werden door de RBV overgenomen. De oude NBV kantoren zijn hun NBV-perfins echter onveranderd blijven gebruiken (met uitzondering van Schagen), maar de nadien aangeschafte nieuwe perfinapparaten zijn alle van het RBV-type.

Afb. 3: Nationale Bank Vereniging, kantoor Haarlem.

Afb. 4: Vanaf 1929 Rotterdamsche Bankvereniging kantoort Haarlem maar nog wel de perfin NBV

De NBV-kantoren hebben hun perfins niet alleen zelf gebruikt. In veel gevallen hebben ze ook hun correspondentschappen van perfins voorzien. De correspondentschappen zijn later vaak kantoren geworden. Dan eindigde het gebruik van de perfins van het kantoort waaronder ze tevoren geressorteed hadden. Een groot aantal is echter lang als correspondentschap blijven bestaan. De kans dat NBV-perfins worden aangetroffen die niet zijn afgestempeld in de plaats van het kantoort maar in die van één van dergelijke lang bestaande correspondentschappen is vrij groot.

Afb. 5: Voorbeelden van de oudste perfins NBV-Haarlem

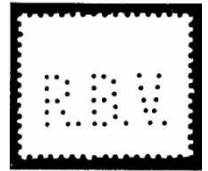
Haarlem had van 1924 tot 1940 Hillegom en van 1946 tot 1963 Bloemendaal als correspondentschap. Hiervan zijn mij geen afstempelingen bekend.

Er is geen verband met de plaats IJmuiden maar toch werden de zegels vanuit Haarlem daar blijkbaar ook soms gebruikt

Afb. 6: Afstempeling IJmuiden

Hillegom werd in 1940 zelf een kantoor en kreeg daarbij een eigen perforator met RBV.

Afb. 7: perfin RBV Hillegom

De RBV heeft in 1947 de oude naam "Rotterdamsche Bank" weer aangenomen.

Afb. 8: Vanaf 1947 Rotterdamsche Bank maar toch nog steeds de perfin NBV

Ook daarna zijn tal van kantoren hun NBV-perfins blijven gebruiken; het langst naar ik meen het kantoor Doetinchem dat in elk geval nog de in 1966 verschenen zegel (NVPH-nr. 868) als perfin heeft gebruikt.

Afb. 9: In 1948 gebruikte Hillegom nog steeds oude enveloppen van Haarlem.

De verbondenheid tussen het kantoor Haarlem en het kantoor Hillegom blijkt wel uit bovenstaande brief. Kantoor Hillegom gebruikt zelfs in 1948, 8 jaar na 'promotie' van correspondentschap naar eigen kantoor, nog steeds oude enveloppen van het kantoor Haarlem. Wel is daarbij de toevoeging Vereeniging doorgestreept en de Haarlem vervangen door een geschreven Hillegom.

Het NBV-gebouw in Haarlem

In 1919-1920 naar ontwerp van de architect H.F. Mertens gebouwd BANKGEBOUW in Amsterdamse Schoolstijl. Het aan de noordzijde van de Zijlstraat op de hoek met de Nassaulaan gelegen bankgebouw, werd gebouwd in opdracht van de Nationale Bankvereniging.

Mertens was in de jaren 1917-1922 als architect in dienst bij de Nationale Bankvereniging en bouwde of verbouwde in deze jaren circa zestien kantoren voor deze bank, verspreid over heel Nederland.

Het pand is versierd met een aantal zandstenen reliëfs die vermoedelijk door Hildo Krop zijn gemaakt.

Afb. 10: Het NBV-gebouw in Haarlem

Omschrijving

Het op de hoek Nassaulaan/Zijlstraat gelegen en geheel onderkelderde bankgebouw is twee bouwlagen hoog en bestaat uit een westelijke vleugel (Nassaulaan-zijde) en een zuidelijke vleugel (Zijlstraat-zijde) die op de hoek tezamen komen in een twaalfzijdige toren.

Het pand is opgetrokken in rode baksteen met deels natuurstenen detailleringen en reliëfrijk metselwerk. De zijvleugels die respectievelijk acht vensterassen (Nassaulaan-zijde) en zes vensterassen (Zijlstraat-zijde) breed zijn, zijn rijk gedetailleerd met versieringen in natuursteen en baksteen. De gevel langs de Zijlstraat bevat zes verticale uitspringende geledingen van baksteen.

Het uit 1919-20 daterende bankgebouw met bijbehorende reliëfs is van algemeen belang wegens architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden, als zijnde een kenmerkend en qua exterieur nog grotendeels gaaf bewaard voorbeeld van een bankgebouw gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School. Tevens is het pand van belang wegens de beeldbepalende situering in het centrum van Haarlem, op de hoek Zijlstraat/Nassaulaan en als exponent van het oeuvre van architect H.F. Mertens.